

SPOLUPRACUJETE S VEŘEJNÝMI SUBJEKTY? TÝKÁ SE VÁS NOVÝ ZÁKON O REGISTRU SMLUV!

OD PRVNÍHO DNE LETOŠNÍCH PRÁZDNIN MUSÍME RESPEKTOVAT DALŠÍ ZÁKON, KTERÝ SE TÝKÁ UVEŘEJŇOVÁNÍ A REGISTRU SMLUV UZAVŘENÝCH SE STÁTEM A NĚKTERÝMI DALŠÍMI SUBJEKTY S CÍLEM ZAJISTIT VĚTŠÍ TRANSPARENTNOST HOSPODAŘENÍ S VEŘEJNÝM MAJETKEM. POKUD TEDY SPOLUPRACUJETE NA TÉTO BÁZI, URČITĚ MU VĚNUJTE POZORNOST, ABYSTE SE VYHNULI PŘÍPADNÝM POSTIHŮM ZA NEDODRŽENÍ STANOVENÝCH PRAVIDEL.

Dnem 1. 7. 2016 nabyl účinnosti zákon č. 340/2015 Sb., o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv, uveřejňování těchto smluv a o registru smluv (zákon o registru smluv, dále „Zákon“). Podle důvodové zprávy je účelem nové právní úpravy rozšíření okruhu povinně uveřejňovaných smluv uzavřených se státem a jinými (zpravidla veřejnými) subjekty s cílem zvýšit transparentnost nakládání s veřejnými prostředky, jakož i zjednodušení přístupu veřejnosti k takovým smlouvám jejich uložením do jednoho místa. Protože Zákon zavádí významné právní důsledky nesplnění povinného uveřejnění smluv, měl by nové právní úpravě věnovat pozornost každý, kdo smlouvu s dotčenými subjekty uzavírá.

JAKÝCH SMLUV SE TO TÝKÁ

Povinnost uveřejnění se vztahuje na každou soukromoprávní smlouvu, jakož i na smlouvu o poskytnutí dotace nebo návratné finanční výpomoci, pokud smluvní stranou takové smlouvy je některý ze subjektů uvedený v § 2 odst. 1 Zákona, tj. např. Česká republika, územní samosprávní celek (ÚSC), příspěvková organizace státu nebo ÚSC, státní fond, veřejná výzkumná instituce nebo veřejná vysoká škola, obecně prospěšná společnost založená státem nebo ÚSC, státní nebo národní podnik, zdravotní pojišťovna, Český rozhlas, Česká televize nebo právnická osoba s většinou majetkovou účastí státu nebo ÚSC.

Soukromoprávní smlouvu Zákon nedefinuje, je však zřejmě třeba pod tento pojem zahrnout jakoukoli smlouvu uzavíranou podle nového občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) v rámci soukromého práva.

SMLOUVY ZA 50 000 A MĚNĚ UVEŘEJNIT NEMUSÍTE

Zákon obsahuje sérii výjimek z povinnosti uveřejnění. Povinnost uveřejnění se tak nevztahuje např. na smlouvu, jestliže výše hodnoty jejího předmětu je 50 000 Kč bez DPH nebo nižší, smlouvu uzavřenou s fyzickou osobou jednajícím mimo rámec své podnikatelské činnosti (např. pracovní smlouvy zaměstnanců dotčených subjektů) s výjimkou převodu vlastnického práva dotčeného subjektu k hmotné nemovité věci, některé doprovodné smluvní dokumenty (např. technické předlohy či projektovou dokumentaci), smlouvu uzavřenou s obcí nevykonávající rozšířenou působnost (tzv. malá obec).

Za zmínku stojí rovněž zahrnutí samostatné výjimky, jejíž obsírně formulované podmínky lze v současné době aplikovat pouze na ČEZ (akciová společnost, jejíž cenné papíry byly přijaty k obchodování na regulovaném trhu nebo

evropském regulovaném trhu, jde-li o akciovou společnost, v níž má stát nebo ÚSC sám nebo s jinými ÚSC většinou majetkovou účast, a to i prostřednictvím jiné právnické osoby).

REGISTR SMLUV A ZPŮSOB UVEŘEJNĚNÍ

Registr smluv je spravován Ministerstvem vnitra ČR (ministerstvo) a je bezplatně přístupný na internetové adrese <https://smlouvy.gov.cz/>.

Zákon neurčuje, která smluvní strana je povinna zaslat smlouvu ministerstvu k uveřejnění. Může to tedy učinit kterákoliv ze smluvních stran. Je proto praktické, aby se smluvní strany ve smlouvě dohodly na způsobu splnění předmětné povinnosti.

Zaslání smlouvy k uveřejnění se provádí na elektronickém formuláři do datové schránky zřízené ministerstvem. Elektronický formulář je uveřejněn na Portálu veřejné správy (viz <http://portal.gov.cz/portal/ovm/publikujici/6bna-awp/agendy/index.html>). Pro zveřejnění je tedy možné buď vyplnit předmětný formulář na Portálu veřejné správy, nebo pokyn k uveřejnění odeslat na tomto formuláři (ve formátu XML) jako přílohu datové zprávy spolu se smlouvou a metadaty (viz níže) v předepsaném formátu.

Smlouvy musí být publikovány v otevřeném a strojově čitelném formátu. Podle metodického návodu ministerstva (viz <http://www.mvcr.cz/clanek/registr-smluv.aspx?q=Y-2hudW09OQ%3d%3d>) jsou povoleny tyto formáty smlouvy (zasílané jako další příloha k datové zprávě): PDF, DOC, DOCX, RTF, ODT, TXT. Požadavek strojově čitelného formátu je splněn, pokud z dat lze pomocí počítačové aplikace získat žádané údaje. Počítačový formát musí obsahovat textový obsah smlouvy. Formát PDF je přípustný, bude-li obsahovat textovou vrstvu.

Přestože smlouva, na niž se vztahuje povinnost uveřejnění prostřednictvím registru smluv, musí být uzavřena písemně, není z výše uvedeného důvodu nutné finální znění smlouvy zaslat do registru jako naskenovaný obrázek

s podpisy stran, neboť pokud by takový sken neměl strojově čitelnou vrstvu, nevyhověl by požadavkům Zákona. Smlouvu lze proto zaslat bez podpisů a razítek smluvních stran (viz rovněž výše zmíněný metodický návod).

Spolu se smlouvou musí být v registru smluv uveřejněna její metadata, tj. základní informace umožňující snadné vyhledání bez nutnosti procházení celého dokumentu. Povinnými metadaty jsou identifikace smluvních stran, vymezení předmětu smlouvy, cena, a pokud ji smlouva neobsahuje, hodnota předmětu smlouvy, lze-li ji určit, a datum uzavření smlouvy. Metadata jsou vyplňována jako součást formuláře určeného k zaslání smlouvy k uveřejnění (viz výše).

Bez uveřejnění povinných metadat se smlouva nepovažuje za uveřejněnou prostřednictvím registru smluv, a to bez ohledu na to, že smlouva fakticky v registru smluv vložena bude. Totéž platí v případě, že smlouva bude zaslána v nepovoleném formátu.

LHŮTA K UVEŘEJNĚNÍ A SANKCE

Smlouva musí být shora popsáním způsobem zaslána ministerstvu bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 30 dnů od jejího uzavření. Nedodržení shora uvedené lhůty Zákon nesankcionuje. Podstatné však je, že podle § 6 odst. 1 Zákona smlouva nabude účinnosti nejdříve dnem uveřejnění. Dokud tedy smlouva nebude uveřejněna v registru, nenabude účinnosti a smluvním stranám nevznikne povinnost smlouvu plnit, respektive právo splnění smlouvy požadovat. Pokud však smlouva nebude uveřejněna ani do tří měsíců ode dne jejího uzavření, platí, že je zrušena od počátku. Toto pravidlo (obsažené v § 7 odst. 1 Zákona) je tak nejzásadnějším důsledkem neuveřejnění smlouvy, když jím Zákon zavádí nevratitelnou právní domněnku zrušení smlouvy od počátku se všemi důsledky z toho pro smluvní strany vyplývajícími (zejména povinnost vrátit si poskytnuté plnění).

Následky neuveřejnění smlouvy (nenabytí účinnosti či zrušení smlouvy) se však aplikují na smlouvy uzavřené nejdříve 1. 7. 2017. Vůbec (tj. ani po tomto datu) se nebudou aplikovat na smlouvy uzavřené za účelem odvrácení či zmírnění bezprostředně hrozící újmy v souvislosti

s mimořádnou událostí ohrožující život, zdraví, majetek nebo životní prostředí. Na smlouvy uzavřené po nabytí účinnosti Zákona (ale před 1. 7. 2017) sice povinnost uveřejnění dopadá, její nesplnění však není postiženo žádnou sankcí.

DOSAVADNÍ STAV FUNGOVÁNÍ REGISTRU

Podle informací médií se za první měsíc účinnosti Zákona objevilo v registru téměř 10 tisíc smluv. V této souvislosti je však poukazováno na to, že v řadě případů jsou metadata zveřejněna chybně (např. chybí identifikace druhé smluvní strany) nebo dochází k začerňování (v některých případech i téměř celého) textu smluv. Je pravda, že Zákon z uveřejnění některé informace vylučuje (např. osobní údaje nebo obchodní tajemství) a ukládá zasláteli, aby takové informace znečitelnil.

Ministerstvo je však pouze správcem registru, za správnost smluv a jejich metadat neodpovídá, a nemá tedy v tomto ohledu žádnou kontrolní pravomoc. Je tedy namítáno, že chybně zveřejněná data neumožní kvalitní veřejnou kontrolu a že je nutné do budoucna kontrolní mechanismus vyřešit. Prozatím Zákon pouze zakotvuje možnost, aby některá ze smluvních stran dodatečně uveřejnila dosud (z důvodu ochrany obchodního tajemství) neuveřejněnou část smlouvy (nebo metadata) do 30 dnů ode dne, kdy jí bylo doručeno rozhodnutí nadřízeného orgánu nebo soudu, na jehož základě mají být předmětné informace poskytnuty podle předpisů upravujících svobodný přístup k informacím. Pokud opravu učiní včas, zabrání tím zrušení smlouvy. Do vydání takového závazného rozhodnutí bude však zřejmě možné ve vztahu k opravě nečinit nic a odvolávat se na ochranu obchodního tajemství. ■

TEXT: PETR KVAPIL

FOTO: MAREK JENŠÍK A SHUTTERSTOCK

Mgr. Petr Kvapil je advokátem a partnerem advokátní kanceláře KVAPIL & ŠULC sídlící v Praze